

UZASADNIENIE

wyroku z 14 grudnia 2018 roku

Strona powodowa Syndyk masy upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. (w dalszej części uzasadnienia Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa w W. jest przywoływana również poprzez skrót (...)) wniósł o zasądzenie od:

- P. W. 33.540 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 13 grudnia 2016 roku do dnia zapłaty (k.3),
- M. T. 5.040 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 13 grudnia 2016 roku do dnia zapłaty (k.92),
- T. S. 4.980 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 13 grudnia 2016 roku do dnia zapłaty (k. 190),
- M. P. 4.950 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 13 grudnia 2016 roku do dnia zapłaty (k. 285),
- G. F. 4.980 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 15 grudnia 2016 roku do dnia zapłaty (k. 387),
- A. M. 5.040 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 28 grudnia 2016 roku do dnia zapłaty (k. 483),
- M. K. 630 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 13 grudnia 2016 roku do dnia zapłaty (k. 584),
- R. Z. 4.980 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 28 grudnia 2016 roku do dnia zapłaty (k. 687),
- M. B. 4.980 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 13 grudnia 2016 roku do dnia zapłaty (k. 790),
- S. K. 4.980 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 12 lipca 2018 roku do dnia zapłaty (k. 887),
- M. S. 5.040 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 28 grudnia 2016 roku do dnia zapłaty (k. 1136),

i kosztów procesu.

Uzasadnienie każdego z pozwów oparte jest na tożsamej argumentacji prawnej, różni się elementami faktycznymi dotyczącymi każdego z pozwanych, a związanymi ze stosunkami prawnymi łączącymi poszczególnych członków kasy ze (...). Wobec tego zbiorczo w niniejszym uzasadnieniu wyroku została przedstawiona argumentacja powoda. Uzasadniając swe stanowisko powód stwierdził, że każdy członek (...) stosownie do art. 19 § 2 ustawy z 16 września 1982 roku – Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2018 roku poz. 1285 ze zm., dalej określana jako „Prawo spółdzielcze”) w związku z art. 2 ustawy z 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2018 roku poz. 2386 ze zm., dalej określana jako „ustawa o (...))” uczestniczy w pokrywaniu strat kasy do wysokości zadeklarowanych udziałów z tym zastrzeżeniem, że odpowiedzialność członków kas za straty powstałe w kasie, może zostać podwyższona w jej statucie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów (art. 26 ust. 3 ustawy o (...)).

Obowiązek ten został wprowadzony do statutu (...) w § 59 ust. 5 statutu. Wobec powstania w 2014 roku straty bilansowej, która nie została pokryta przez środki w ramach funduszu zasobowego oraz udziałowego (...) syndyk masy upadłości (...) podjął decyzję o tym, że każdy członek (...) jest zobowiązany dodatkowo przeznaczyć na pokrycie straty tej kasy równowartość wpłaconych udziałów. Syndyk zastępuje po ogłoszeniu upadłości wszelkie organy (...), wobec tego przysługiwała mu kompetencja do podjęcia decyzji o odpowiedzialności członków kasy za powstałe straty. Brak przy tym przepisu, który ustanawiałby ograniczenie dla syndyka w zakresie dochodzenia od członków (...) roszczeń o zapłatę z tytułu ich odpowiedzialności za straty kasy do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

Sąd Rejonowy w Goleniowie połączył wyżej opisane sprawy do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Pozwany M. K. w odpowiedzi na pozew (k. 679) wniósł o oddalenie powództwa w całości.

Prokurator Rejonowy w Goleniowie wstąpił do sprawy i wniósł o oddalenie powództw w całości.

Prokurator Rejonowy w Goleniowie i M. K. przytaczając zbliżoną argumentację wskazali, że wykładnia celowościowa art. 26 ust. 3 ustawy o (...) przeczy możliwości dochodzenia roszczenia z tytułu podwójnej odpowiedzialności członków kasy za stratę bilansową kasy, w sytuacji upadłości (...), albowiem majątek wówczas służy zaspokojeniu wierzycieli a nie wzmocnieniu stabilności finansowej kasy; dochodząc tych roszczeń w toku postępowania upadłościowego doszłoby do obejścia treści przepisu art. 19 § 3 Prawa spółdzielczego. Przyjmując możliwość dochodzenia tego rodzaju roszczenia pozwany podniósł zarzut przedawnienia. Nadto, prokurator i M. K. wskazali, że dochodzenie roszczeń na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy o (...) w realiach postępowania upadłościowego (...) jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego (dobrymi obyczajami) i jako takie nie zasługuje na ochronę.

Pozostali pozwani nie stawili się na rozprawie, nie domagali się rozpoznania sprawy w ich nieobecności, ani też nie zajęli stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

P. W. od 1 marca 2013 roku był członkiem (...). P. W. wpłacił wkład członkowski – 1 złoty, opłacił 39 złotych wpisowego oraz wniósł jeden udział obowiązkowy w wysokości 30 złotych. Następnie, P. W. wniósł 1.117 dodatkowych udziałów. Łączna kwota zadeklarowanych i wpłaconych udziałów obowiązkowych i nadobowiązkowych wyniosła 33.540 złotych.

M. T. od 30 grudnia 2013 roku był członkiem (...). M. T. wpłacił wkład członkowski – 1 złoty, opłacił 39 złotych wpisowego oraz wniósł jeden udział obowiązkowy w wysokości 30 złotych. Następnie, M. T. wniósł 167 dodatkowych udziałów. Łączna kwota zadeklarowanych i wpłaconych udziałów obowiązkowych i nadobowiązkowych wyniosła 5.040 złotych.

T. S. od 16 lipca 2014 roku był członkiem (...). T. S. wpłacił wkład członkowski – 1 złoty, opłacił 39 złotych wpisowego oraz wniósł jeden udział obowiązkowy w wysokości 30 złotych. Następnie, T. S. wniósł 165 dodatkowych udziałów. Łączna kwota zadeklarowanych i wpłaconych udziałów obowiązkowych i nadobowiązkowych wyniosła 4.980 złotych.

M. P. od 9 lipca 2014 roku był członkiem (...). M. P. wpłacił wkład członkowski – 1 złoty, opłacił 39 złotych wpisowego oraz wniósł jeden udział obowiązkowy w wysokości 30 złotych. Następnie, M. P. wniósł 164 dodatkowych udziałów. Łączna kwota zadeklarowanych i wpłaconych udziałów obowiązkowych i nadobowiązkowych wyniosła 4.950 złotych.

G. F. od 8 września 2014 roku był członkiem (...). G. F. wpłacił wkład członkowski – 1 złoty, opłacił 39 złotych wpisowego oraz wniósł jeden udział obowiązkowy w wysokości 30 złotych. Następnie, G. F. wniósł 165 dodatkowych udziałów. Łączna kwota zadeklarowanych i wpłaconych udziałów obowiązkowych i nadobowiązkowych wyniosła 4.980 złotych.

A. M. od 17 grudnia 2013 roku był członkiem (...). A. M. wpłacił wkład członkowski – 1 złoty, opłacił 39 złotych wpisowego oraz wniósł jeden udział obowiązkowy w wysokości 30 złotych. Następnie, A. M. wniósł 167 dodatkowych

udziałów. Łączna kwota zadeklarowanych i wpłaconych udziałów obowiązkowych i nadobowiązkowych wyniosła 5.040 złotych.

M. K. od 27 sierpnia 2003 roku był członkiem (...) Izby Lekarskiej, która została połączona z (...). M. K. wpłacił wkład członkowski – 10 złotych, opłacił 30 złotych wpisowego oraz wniósł jeden udział obowiązkowy w wysokości 100 złotych. Następnie, M. K. wniósł 3 dodatkowe udziały. Łączna kwota zadeklarowanych i wpłaconych udziałów obowiązkowych i nadobowiązkowych wyniosła 630 złotych.

M. B. od 17 lipca 2014 roku był członkiem (...). M. B. wpłacił wkład członkowski – 1 złoty, opłacił 39 złotych wpisowego oraz wniósł jeden udział obowiązkowy w wysokości 30 złotych. Następnie, M. B. wniósł 165 dodatkowych udziałów. Łączna kwota zadeklarowanych i wpłaconych udziałów obowiązkowych i nadobowiązkowych wyniosła 4.980 złotych.

S. K. od 5 sierpnia 2014 roku był członkiem (...). S. K. wpłacił wkład członkowski – 1 złoty, opłacił 39 złotych wpisowego oraz wniósł jeden udział obowiązkowy w wysokości 30 złotych. Następnie, S. K. wniósł 165 dodatkowych udziałów. Łączna kwota zadeklarowanych i wpłaconych udziałów obowiązkowych i nadobowiązkowych wyniosła 4.980 złotych.

M. S. od 18 listopada 2013 roku był członkiem (...). M. S. wpłacił wkład członkowski – 1 złoty, opłacił 39 złotych wpisowego oraz wniósł jeden udział obowiązkowy w wysokości 30 złotych. Następnie, M. S. wniósł 168 dodatkowych udziałów. Łączna kwota zadeklarowanych i wpłaconych udziałów obowiązkowych i nadobowiązkowych wyniosła 5.040 złotych.

Bezsporne, wynika z:

- deklaracji członkowskiej k. 51, 146, 239, 340, 437, 540, 639-641, 741, 840, 958, 1192,
- oświadczenia k. 52, 147, 240, 341, 438, 541, 642, 742, 841, 1193,
- wyciągu z ksiąg rachunkowych k. 53, 148, 241, 342, 439, 542, 643, 743, 842, 1194,
- odpisu z KRS (...) k. 27-33.

(...) w celu zapewnienia bezpieczeństwa ekonomicznego zobowiązany był do posiadania funduszy własnych dostosowanych do rozmiaru prowadzonej działalności. Funduszami własnymi kasy były fundusz udziałowy – powstający z wpłat udziałów członkowskich, fundusz zasobowy – powstający z wpłat wpisowego wnoszonego przez członków oraz nadwyżki bilansowej, fundusz z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych – utworzony na podstawie odrębnych przepisów, za zgodą komisji Nadzoru Finansowego – zobowiązania z tytułu przyjęcia przez kasę (zobowiązania podporządkowane) otrzymane z funduszu stabilizacyjnego w kwocie i na zasadach ustalonych w decyzji Komisji Nadzoru Finansowego wydanej na wniosek kasy zgodnie z przepisami ustawy o (...), innych źródeł w kwocie i na zasadach ustalonych w decyzji Komisji Nadzoru Finansowego wydanej na wniosek kasy; za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego dodatkowa kwota odpowiedzialności członków w części określonej przez Komisję Nadzoru Finansowego, przy czym suma kwoty dodatkowej odpowiedzialności członków nie mogła przewyższać 50 % sumy funduszu udziałowego i funduszu zasobowego (§ 58 statutu).

Nadwyżka bilansowa miała zostać przeznaczona na zwiększenie funduszu zasobowego. Straty bilansowe pokrywane miały być z funduszu zasobowego, a w części przekraczającej fundusz zasobowy – z funduszu udziałowego.

Zarząd (...) zwołał na 27 czerwca 2013 roku zebranie przedstawicieli. Na tym zebraniu podjęta została uchwała w sprawie zmian statutu (...). Jedną z uchwalonych zmian było dodanie § 59 ust. 5 statutu kasy w brzmieniu Odpowiedzialność członków za straty powstałe w kasie jest równa podwójnej wysokości wpłaconych udziałów. Komisja Nadzoru Finansowego decyzją z 8 października 2013 roku zatwierdziła zmiany statutu (...).

Bezsporne, wynika z:

- statutu (...) k. 54-64,
- uchwały zarządu (...) k. 1057-1060,
- uchwały zwyczajnego zgromadzenia przedstawicieli członków (...) k. 1061-1068,
- decyzji (...) k. 1069.

Komisja Nadzoru Finansowego 4 listopada 2014 roku podjęła decyzję o ustanowieniu zarządcy komisarycznego w (...). Komisja Nadzoru Finansowego 12 grudnia 2014 roku złożyła wniosek o ogłoszenie upadłości (...).

Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie 5 lutego 2015 roku, w sprawie o sygnaturze akt X GU 53/15, ogłosił upadłość (...) z możliwością zawarcia układu. Tenże Sąd postanowieniem z 19 marca 2015 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt X GUp 87/15, zmienił sposób prowadzenia postępowania upadłościowego na postępowanie obejmujące likwidację majątku upadłego.

Bezsporne, wynika z:

- odpisu z KRS (...) k. 27-33,
- postanowienia z 5 lutego 2015 roku k. 34,
- postanowienia z 19 marca 2015 roku.

(...) odnotowała w 2014 roku stratę bilansową w wysokości 2.469.473,26 złotych.

Zarządca (...) w upadłości układowej z siedzibą w W. decyzją z 17 marca 2015 roku na podstawie art. 26 ust. 2 ustawy o (...) w związku z odnotowaną za rok 2014 stratą bilansową kasy, podjął decyzję o zaliczeniu środków zgromadzonych w ramach funduszu zasobowego i udziałowego na pokrycie strat kasy.

Syndyk masy upadłości (...) decyzją z 28 października 2016 roku działając na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy o (...) oraz § 59 ust. 5 statutu stwierdził, że członkowie (...) ponoszą odpowiedzialność za stratę bilansową kasy oraz określił ich odpowiedzialność za stratę bilansową za rok 2014 w podwójnej wysokości wpłaconych udziałów, to jest w ten sposób, że każdy członek kasy zobowiązany jest do dopłaty 100 % wartości posiadanych i wpłaconych udziałów.

Bezsporne, wynika z:

- sprawozdania finansowego k. 65-76,
- decyzji z 17 marca 2015 roku k. 77,
- decyzji z 28 października 2016 roku k. 78.

Syndyk masy upadłości (...) wezwał 5 grudnia 2016 roku P. W. do zapłaty w terminie 7 dni 33.540 złotych tytułem odpowiedzialności za straty powstałe w kasie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

Syndyk masy upadłości (...) wezwał 5 grudnia 2016 roku M. T. do zapłaty w terminie 7 dni 5.040 złotych tytułem odpowiedzialności za straty powstałe w kasie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

Syndyk masy upadłości (...) wezwał 5 grudnia 2016 roku T. S. do zapłaty w terminie 7 dni 4.980 złotych tytułem odpowiedzialności za straty powstałe w kasie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

Syndyk masy upadłości (...) wezwał 5 grudnia 2016 roku M. P. do zapłaty w terminie 7 dni 4.950 złotych tytułem odpowiedzialności za straty powstałe w kasie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

Syndyk masy upadłości (...) wezwał 7 grudnia 2016 roku G. F. do zapłaty w terminie 7 dni 4.980 złotych tytułem odpowiedzialności za straty powstałe w kasie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

Syndyk masy upadłości (...) wezwał 5 grudnia 2016 roku A. M. do zapłaty w terminie 7 dni 5.040 złotych tytułem odpowiedzialności za straty powstałe w kasie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

Syndyk masy upadłości (...) wezwał 5 grudnia 2016 roku M. K. do zapłaty w terminie 7 dni 630 złotych tytułem odpowiedzialności za straty powstałe w kasie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

Syndyk masy upadłości (...) wezwał 5 grudnia 2016 roku R. Z. do zapłaty w terminie 7 dni 4.980 złotych tytułem odpowiedzialności za straty powstałe w kasie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

Syndyk masy upadłości (...) wezwał 5 grudnia 2016 roku M. B. do zapłaty w terminie 7 dni 4.980 złotych tytułem odpowiedzialności za straty powstałe w kasie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

Syndyk masy upadłości (...) wezwał 5 czerwca 2018 roku S. K. do zapłaty w terminie 7 dni 4.980 złotych tytułem odpowiedzialności za straty powstałe w kasie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

Syndyk masy upadłości (...) wezwał 5 grudnia 2016 roku M. S. do zapłaty w terminie 7 dni 5.040 złotych tytułem odpowiedzialności za straty powstałe w kasie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

Bezsporne, wynika z:

- wezwania do zapłaty k. 80-82, 175-177, 271-273, 372-374, 469-471, 569-572, 670-673, 773-776, 872-875, 1001-1005, 1216-1219.

M. K. gromadził w (...) (poprzednio (...) Izb Lekarskich) oszczędności. Wskutek upadłości (...) stracił on około 200.000 złotych – kwota ponad kwotę wyłaconą przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

Dowód:

- przesłuchanie M. K. k. 1256-1257.

Sąd zważył, co następuje.

Powództwa okazały się bezzasadne.

Wyrok w rozpoznawanej sprawie miał charakter kontradyktoryjny jedynie wobec pozwanego M. K.. Do sprawy wstąpił Prokurator Rejonowy w Goleniowie. Okoliczność, że prokurator, który wstąpił do postępowania (art. 60 § 1 k.p.c.), jest obecny na posiedzeniu wyznaczonym na rozprawę i bierze w niej udział, nie wyłącza wydania wyroku zaocznego, choćby wnioski prokuratora były skierowane przeciw twierdzeniom powoda. Prokurator nie jest związany z żadną ze stron, w związku z czym, niezależnie od prezentowanego przez niego stanowiska, nie można przyjmować, że jego udział w rozprawie wywołuje skutki (także) dla pozwanego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 12 maja 1952 roku, C 1572/51, OSN 1953, nr 4, poz. 96).

Zgodnie z treścią art. 339 § 1 i 2 k.p.c., jeżeli pozwany nie stawił się na posiedzenie wyznaczone na rozprawę, sąd wyda wyrok zaoczny. W tym wypadku przyjmuje się za prawdziwe twierdzenie powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa.

W tym miejscu należy podkreślić, że przewidziane w art. 339 § 2 k.p.c. domniemanie prawdziwości twierdzeń powoda dotyczy wyłącznie strony faktycznej wyroku i nie obowiązuje w zakresie prawa materialnego. Domniemanie to zastępuje jedynie postępowanie dowodowe i to tylko wówczas, gdy twierdzenia powoda nie budzą uzasadnionych wątpliwości (por. uzasadnienie Sądu Najwyższego z 18 lutego 1972 roku, III CRN 539/71, OSNCP 1972, z. 7-8, poz. 150). Wobec tego, że działanie art. 339 § 2 k.p.c. nie rozciąga się na dziedzinę prawa materialnego, obowiązkiem

sądu rozpoznającego sprawę w warunkach zaoczności jest rozważenie, czy w świetle przepisów prawa materialnego twierdzenie strony powodowej uzasadniają uwzględnienie żądania (tak też wyrok Sądu Najwyższego z 31 marca 1999 roku, I CKU 176/97, LEX nr 37430). Negatywny wynik takiej analizy powoduje wydanie wyroku zaocznego oddalającego powództwo.

Strona powodowa podstawę prawną roszczeń dochodzonych przeciwko pozwanym wywodziła z odpowiedzialności członków kas za straty powstałe w kasie, która została podwyższona w statucie (...) do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów (§ 59 ust. 5 statutu). Podstawę prawną tak ukształtowanego roszczenia stanowi art. 26 ust. 3 ustawy o (...). Prokurator i pozwany podnieśli, że w toku postępowania upadłościowego nie jest możliwe powstanie wierzytelności z tytułu odpowiedzialności członka do podwójnej wartości wpłaconego udziału. Ponadto, przy przyjęciu odmiennej wykładni dochodzone roszczenie jest przedawnione i nie powinno korzystać z ochrony prawnej z uwagi na sprzeczność z dobrymi obyczajami (zasadami współżycia społecznego, art. 5 k.c.).

Dokonując wykładni treści art. 26 ust. 3 ustawy o (...) trzeba mieć na uwadze, że (...) znajduje się w upadłości; decyzja dotycząca odpowiedzialności członków kasy do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów została podjęta przez syndyka masy upadłości. Wykładnia tego przepisu nie powinna zatem ograniczać się jedynie do wykładni językowej (omnia sunt interpretanda). Uwzględnienia wymaga treść przepisów regulujących postępowanie upadłościowe spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej, w pierwszej kolejności trzeba ustalić czy w trakcie postępowania upadłościowego może powstać roszczenie dochodzone pozwem.

Zgodnie z art. 26 ust. 3 ustawy o (...) odpowiedzialność członków kas za straty powstałe w kasie, może zostać podwyższona w statucie kasy do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów. Jest to wyjątek od reguły z art. 19 § 2 Prawa spółdzielczego, który to przepis zakłada, że członek uczestniczy w pokrywaniu strat do wysokości zadeklarowanych udziałów. Natomiast stosownie do art. 2 ustawy (...), kasa jest spółdzielnią, do której jedynie w zakresie nieuregulowanym ustawą stosuje się przepisy ustawy Prawo spółdzielcze.

Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe są tworzone w celu gromadzenia środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielania im pożyczek i kredytów, przeprowadzania na ich zlecenie rozliczeń finansowych (np. rozliczeń pieniężnych, usług płatniczych, wydawania pieniądza elektronicznego) oraz pośredniczenia przy zawieraniu umów ubezpieczenia (art. 3 ust. 1 ustawy o (...)). W pozostałym zakresie nieuregulowanym w ustawie o (...) stosuje się regulację ustawowego zakresu przedmiotu i celu działalności spółdzielni określonego w art. 1 § 1 i 2 Prawa spółdzielczego. Stosownie do tego przepisu, spółdzielnia jest dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą (art. 1 § 1 Prawa spółdzielczego). Spółdzielnia jest zrzeszeniem osób i wnoszonych przez te osoby nakładów (kapitałów). Osoby te łączą się ze sobą i współdziałają ze dla osiągnięcia określonego wspólnego celu. Powodem tego współdziałania jest ta okoliczność, że albo bez zrzeszenia się danego celu nie udaje się w ogóle zrealizować, albo tylko przez złączenie wysiłków i kapitałów udaje się uczestnikom osiągnąć efekt korzyści skali lub nabycia zdolności ekonomicznej do korzystnego nabycia określonych dóbr lub usług wskutek obniżenia kosztów prowadzenia danej działalności wspólnie.

Celem regulacji zawartej w art. 26 ust. 3 ustawy o (...) jest wzmocnienie stabilności finansowej kasy, co jednak dokonuje się kosztem członków, których stopień partycypacji w stratach kasy ulega zwiększeniu (A. H. red., Spółdzielcze kasy oszczędnościowo – kredytowe. Komentarz. 2014, L.). Wzmocnienie stabilności kasy ma służyć zapewnieniu ciągłości, kontynuacji jej działania.

Nie sposób pominąć przy tym wykładni systematycznej, art. 26 ust. 3 ustawy o (...) uregulowany został w Rozdziale 4. ustawy o (...) finansowa kas”. Przepisy uregulowane w tym rozdziale dotyczą zasad gospodarowania majątkiem kasy, które dostosowane są do specyfiki prowadzonej działalności gospodarczej. Przepisy zawarte w tej jednostce systematycznej mają za zadanie uporządkowanie działalności kasy pod względem rachunkowym, tak aby możliwe było prowadzenie działalności gospodarczej w tej formie organizacyjnoprawnej. W tym celu zawarte zostały regulacje dotyczące wskazywania funduszy kasy, z których mają być zaspokajane straty. Kolejność pokrywania strat ustanawia

art. 26 ust. 2 teŝe ustawy. W związku z tym przepisem straty bilansowe pokrywane sà w pierwszej kolejnoœci z funduszu zasobowego, a w czœci przekraczajàcej fundusz zasobowy – z funduszu udziałowego. Dopiero po wyczerpaniu œrodków z funduszu zasobowego i udziałowego dopuszczalne jest odwołanie siê do podwyŝszonej odpowiedzialnoœci członków kasy. W statucie (...) sposób i warunki podwyŝszenia odpowiedzialnoœci członków kasy regulował § 59 ust. 5, stanowiàc, ŝe odpowiedzialnoœć członków za straty powstałe w kasie jest równa podwójnej wysokoœci wpłaconych udziałów. Jak wyŝej wspomniano celem dopuszczenia moŝliwoœci odwołania siê do podwyŝszonej odpowiedzialnoœci członków kasy jest poprawa sytuacji finansowej kasy. Cel ten jest niemoŝliwy do osiàgniêcia w trakcie postêpowania upadłoœciowego, którego celem zasadniczo jest zaspokojenie wierzycieli w jak najwyŝszym stopniu. Zgodnie bowiem z art. 2 ust. 1 ustawy z 28 lutego 2003 roku – Prawo upadłoœciowe (Dz. U. z 2017 roku poz. 2344 ze zm.) postêpowanie upadłoœciowe naleŝy prowadzić tak, aby roszczenia wierzycieli mogły zostaç zaspokojone w jak najwyŝszym stopniu, a tym samym postêpowanie to ma na celu zaspokojenie wierzycieli, a w jego ramach syndyk dokonuje spisu i oszacowania majątku upadłego stanowiącego masê upadłoœci oraz sporządza plan likwidacyjny (art. 306 i n. Prawa upadłoœciowego), po czym dokonuje likwidacji masy upadłoœci (art. 308 Prawa upadłoœciowego). Tak wiêc syndyk ma za zadanie poprowadzić postêpowania w ten sposób, aby w jak najwyŝszym stopniu zaspokoiç wierzycieli. Członkowie zaœ (...) -u w stosunku do wierzycieli nie ponoszą odpowiedzialnoœci. Zauwaŝyç trzeba, ŝe w przypadku upadłoœci (...) syndyk nie kontynuuje prowadzenia przedsiêbiorstwa upadłego, albowiem ogłoszenie upadłoœci jest zawsze, z mocy ustawy poprzedzone decyzjà Komisji Nadzoru Finansowego o zawieszeniu działalnoœci (...) -u (art. 74k ust. 1 ustawy o (...)). Zastosowanie w tej sytuacji przepisu art. 26 ust. 3 ustawy o (...) stoi w sprzecznoœci z zasadami postêpowania upadłoœciowego. Jak wskazano wyŝej, celem art. 26 ust. 3 ustawy o (...) jest bowiem poprawienie stabilnoœci finansowej kasy, a cel ten w upadłoœci nie moŝe juŝ zostaç osiàgnięty. Przyjęcie odmiennego zapatrywania rodziłoby koniecznoœć umiejscowienia treœci art. 26 ust. 3 ustawy o (...) w innej jednostce systematycznej ustawy o (...), z której moŝna byłoby przyjàç, ŝe przepis ten moŝe mieç zastosowanie równieŝ w toku postêpowania upadłoœciowego, albowiem jak zostało juŝ nadmienione w Rozdziale 4. tej ustawy uregulowane zostały przepisy porzàdkujàce działalnoœć finansowà kasy. Zapatrywania tego nie moŝe zmieniç postulowane przez stronê powodowà uwzglêdnienie przy wykładni art. 26 ust. 3 ustawy o (...) stabilnoœci finansów publicznych, albowiem przeczy tego rodzaju wykładni jego umiejscowienie systematyczne w ustawie o (...); nie sposób równieŝ przerzucaç na członków kas odpowiedzialnoœci za finanse publiczne, które zostały zagroŝone przez wypłaty dokonane przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny, który jest obecnie głównym wierzycielem w toku postêpowania upadłoœciowego (...).

Uwzglêdnić naleŝy równieŝ treœć art. 19 § 3 Prawa spóldzielczego w kontekœcie dochodzenia roszczenia z tytułu odpowiedzialnoœci członka kasy do podwójnej wartoœci wpłaconego udziału, wykreowanego w toku postêpowania upadłoœciowego. Stosownie do przywołanego przepisu, członek spóldzielni nie odpowiada wobec wierzycieli spóldzielni za jej zobowiàzania. W sytuacji prowadzonego postêpowania upadłoœciowego (...) wpłacone kwoty na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy o (...) w związku z § 59 ust. 5 statutu (...) zmierzałyby w rzeczywistoœci do zaspokojenia wierzycieli. Stanowiłoby to faktyczne rozszerzenie odpowiedzialnoœci ograniczonej na podstawie art. 19 § 3 Prawa spóldzielczego. Nie sposób zatem dokonywaç wykładni treœci art. 26 ust. 3 ustawy o (...), której rezultat nie daje pogodziç siê z treœcià bezwzglêdnie wiàzàcych przepisów prawa.

Nastêpnie naleŝy oceniç moŝliwoœć wykreowania wierzytelnoœci, której podstawà jest art. 26 ust. 3 ustawy o (...) w związku z § 59 ust. 5 statutu (...), w toku postêpowania upadłoœciowego przez syndyka masy upadłoœci, w szczególności czy posiadał on kompetencje do podjęcia tego rodzaju czynnoœci. W realiach rozpoznawanej sprawy syndyk masy upadłoœci (...) 28 paŝdziernika 2016 roku podjàł decyzjà o dopłacie przez członków 100 % wartoœci posiadanych i wpłaconych udziałów.

W myœl art. 160 Prawa upadłoœciowego syndyk w sprawach dotyczàcych masy upadłoœci dokonuje czynnoœci w imieniu wlasnym na rachunek upadłego, zaœ stosownie do treœci art. 173 powyŝszej ustawy syndyk niezwłocznie obejmuje majątek upadłego, zarządza nim, zabezpiecza go przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zabraniem go przez osoby postronne oraz przystêpuje do jego likwidacji. Z kolei art. 62 Prawa upadłoœciowego wskazuje co stanowi masê upadłoœci i jest nià majątek naleŝàcy do upadłego w dniu ogłoszenia upadłoœci oraz nabyty przez upadłego w toku

postępowania upadłościowego, z wyjątkami określonymi w art. 63-67a. W pojęciu masy upadłości nie mieści się zatem zobowiązanie wykreowane przez syndyka, zmierzające do pokrycia straty przez członka poprzez wpłatę podwójnego udziału, tym bardziej, że syndyk takich kompetencji nie posiada. W tym miejscu należy odwołać się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w uzasadnieniu wyroku z 2 października 2014 roku o sygnaturze akt IV CSK 22/14 (LEX nr 1583230), który wskazał, że kompetencja syndyka obejmująca zarządzanie, korzystanie i rozporządzanie mieniem upadłego dotyczy tylko tego mienia, które stanowiąc masę upadłości służy, przez jej likwidację, zaspokojeniu tych wierzycieli, których wierzytelności zostały umieszczone na liście. Powyższe jednoznacznie wynika z art. 75 i 173 Prawa upadłościowego, gdyż jeżeli ogłoszono upadłość obejmującą likwidację majątku upadłego, upadły traci prawo zarządu oraz możliwość korzystania i rozporządzania mieniem wchodzącym do masy upadłości, a uprawnienia te i związane z nimi obowiązki przejmuje syndyk. Kompetencja syndyka, jak podkreślił Sąd Najwyższy, przedmiotowo wiąże się więc ściśle z tym, co ustawa zalicza do masy upadłości a z punktu widzenia celu, z tym, do czego masa upadłości służy.

Uwzględnienia zatem wymaga tryb kreowania wierzytelności na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy o (...). Każdy członek kasy obowiązany jest posiadać co najmniej jeden zadeklarowany i wpłacony udział (art. 13 ustawy o (...)). Z wpłat udziałów członkowskich powstaje fundusz udziałowy, który stanowi fundusz własny kasy. Fundusze własne kasy określa art. 24 wskazanej ustawy. Do funduszy własnych należy również fundusz zasobowy powstający z wpłat wpisowego wnoszonego przez członków oraz nadwyżki bilansowej. W przypadku powstania w kasie straty bilansowej pokrywa się ją z funduszu zasobowego, a w części przekraczającej fundusz zasobowy – z funduszu udziałowego. Jednakże zgodnie z art. 26 ust. 3 wskazanej ustawy odpowiedzialność członków kas za straty powstałe w kasie może zostać podwyższona w statucie kasy do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów. Oznacza to, że członkowie spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych muszą się liczyć z ewentualnym obowiązkiem dodatkowych dopłat w przypadku powstania straty w kasie, jeśli na jej pokrycie nie wystarcza fundusz zasobowy i udziałowy. Jednakże, organem uprawnionym do podjęcia uchwały w tym zakresie, a więc uchwały w przedmiocie pokrycia strat z dodatkowych dopłat na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy i odpowiednich postanowień statutu kasy, jest wyłącznie organ uchwałodawczy działający w kasie. Do spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych stosuje się bowiem odpowiednio przepisy Prawa spółdzielczego, a art. 38 § 1 pkt 4 tej ustawy przewiduje, że do wyłącznej właściwości walnego zgromadzenia (w kasach również odpowiednio – zebrania przedstawicieli) należy podejmowanie uchwał w sprawie podziału nadwyżki bilansowej (dochodu ogólnego) lub sposobu pokrycia strat. Ponadto przepisy o organach spółdzielni stosuje się także podczas postępowania upadłościowego, jeżeli z przepisów prawa upadłościowego nie wynika inaczej (art. 134 Prawa spółdzielczego). Przeciwny wniosek nie wynika z Prawa upadłościowego, gdyż art. 433 tej ustawy, mający odpowiednie zastosowanie do (...)ów, przewiduje rozwiązanie organów zarządczych i nadzorczych, ale nie organów uchwałodawczych. W związku z powyższym należy przyjąć, że w przypadku braku uchwały właściwego organu uchwałodawczego w przedmiocie pokrycia straty kasy z dodatkowych wpłat wynikających z podwójnej odpowiedzialności członków kas, określonej w art. 26 ust. 3 ustawy o (...) i statucie kasy, syndyk nie jest uprawniony do podjęcia uchwały w tym zakresie i w konsekwencji nie jest uprawniony do dochodzenia przedmiotowych wierzytelności od członków kasy (zob. Mozdzeń, Mirosław. Art. 441(a). w: Prawo upadłościowe. Komentarz [online]. Wolters Kluwer Polska, 2018-11-19).

W świetle powołanych okoliczności działania syndyka w postaci wezwania członków do pokrycia straty poprzez zapłatę podwójnego udziału w sytuacji braku uchwały walnego zgromadzenia w tym przedmiocie wykraczają poza czynności zarządzania masą upadłości (wykreowanie wierzytelności w toku postępowania upadłościowego). Co więcej zgromadzenie to mogło takie uchwały podejmować tylko i wyłącznie w terminie określonym w art. 39 § 1 Prawa spółdzielczego, które określa, że walne zgromadzenie zwołuje zarząd przynajmniej raz w roku w ciągu sześciu miesięcy po upływie roku obrachunkowego. Skoro walne zgromadzenie nie podjęło uchwały w tym przedmiocie w stosownym czasie po zakończeniu okresu obrachunkowego, to po stronie członków nie powstało wyżej opisane zobowiązanie. W konsekwencji do masy upadłościowej nie mogły wejść i nie weszły hipotetyczne wierzytelności z tytułu podwójnej wysokości wpłaconych udziałów przez członków z uwagi na brak odpowiednich uchwał walnego zgromadzenia, co czyni bezzasadnym żądanie zapłaty wystosowane do pozwanej przez syndyka. Syndyk swoją decyzją nie może bowiem zastępować uchwały walnego zgromadzenia.

Ponadto, za stanowiskiem tym przemawia regulacja zawarta w art. 135 Prawa spółdzielczego, stanowiącym, że po ogłoszeniu upadłości członkowie spółdzielni, na żądanie syndyka upadłości, niezwłocznie uiszczają niewpłaconą jeszcze część udziału. Zgodnie zatem z powołanym przepisem wszystkie zadeklarowane udziały stają się natychmiast wymagalne, choćby w myśl statutu wymagalne jeszcze nie były. Tak więc ustawodawca *expressis verbis* nadał syndykowi uprawnienie do żądania niewpłaconej części udziału (udziału zadeklarowanego), co oczywiście w niniejszej sprawie nie ma zastosowania, gdyż podstawę powództw stanowiła odpowiedzialność członków kasy do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów. Także wobec zasady racjonalnego ustawodawcy przyjąć należy, że skoro ustawodawca nadał syndykowi uprawnienie do żądania uiszczenia niewpłaconej części udziału, a milczy na temat uprawnienia syndyka do żądania podwójnej wartości udziału, to nie było intencją ustawodawcy nadanie takiego prawa w tym zakresie. Jak zostało już wyżej nadmienione, przyjęcie tego rodzaju odpowiedzialności, kreowanej w toku postępowania upadłościowego, byłoby systemowo trudne do pogodzenia z treścią art. 19 § 3 Prawa spółdzielczego.

Wykładnia ta uwzględnia okoliczności związane z podjęciem uchwały przez walne zgromadzenie w przedmiocie sposobu pokrycia straty spółdzielni. Decyzje w tej mierze zostały przypisane najwyższemu organowi spółdzielni, albowiem są one kluczowe, z którymi co do zasady wiąże się podjęcie decyzji w sprawie kontynuowania działalności spółdzielni wobec ujawnionej straty bilansowej, realizując tym samym w tym wypadku ideę samopomocy finansowej w ramach spółdzielni. Nie można bowiem pominąć, że kluczowymi cechami kas są samodzielność i samorządność (art. 1 § 1 Prawa spółdzielczego w związku z art. 2 ustawy o (...)), mające oparcie w wolności działalności gospodarczej (art. 20 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku, Dz. U. z 1997 roku, nr 78 poz. 483 ze zm.). Stosownie do tego kasy ustalają adekwatnie do przysługującej im autonomii strategię gospodarczą, finansową, w tym warunki finansowe, na jakich będą oferować usługi swoim członkom, czy też decydują o sposobie pokrycia straty bilansowej. Wobec treści art. 38 Prawa spółdzielczego oraz odpowiedniego uregulowania statutu (§ 27 statutu (...)) nie sposób z góry zakładać, że członkowie spółdzielni podjęliby negatywną uchwałę w przedmiocie dodatkowej odpowiedzialności, albowiem jak zostało już wyżej opisane, członków łączył wspólny cel jaki miał zostać osiągnięty w działalności gospodarczej prowadzonej przez (...). W sytuacji chęci kontynuowania działalności gospodarczej, w normalnych warunkach, podjęcie uchwały o podwyższeniu odpowiedzialności członków kasy nie byłoby sytuacją nadzwyczajną, albowiem wobec zmiennej sytuacji majątkowej możliwe są przejściowe problemy z uzyskaniem stabilności finansowej. Natomiast w sytuacji, kiedy doszło do ogłoszenia upadłości (...) pokrycie ujawnionych strat następuje z likwidowanego w toku postępowania upadłościowego majątku upadłego. Członkowie kasy zostali faktycznie pozbawieni możliwości podjęcia decyzji w tym zakresie. Decyzja dotycząca niemożności prowadzenia dalszej działalności gospodarczej kasy została już podjęta poprzez wydanie przez właściwy sąd postanowienia w przedmiocie ogłoszenia upadłości, przez co niemożliwe było postanowienie o aktualizacji odpowiedzialności członków (...) do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów. Argumentacja, niejako antycypująca podjęcie negatywnej decyzji w tym zakresie, nie może wpływać na wykładnię przepisów prawa, która zasadniczo ma charakter abstrakcyjny.

Zbliżony pogląd, sprowadzający się do niemożności dochodzenia przez syndyka wierzytelności z tytułu podwójnej odpowiedzialności wykreowanej w toku postępowania upadłościowego, wyraziła również Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa w komunikacie numer 5 z 18 października 2018 roku, a dotyczącym działań syndyków domagających się od członków kas kwot z tytułu dodatkowej odpowiedzialności ([https://www.skok.pl/wp-content/uploads/2018/10/Komentarz-do-Komunikatu-nr\(...\)](https://www.skok.pl/wp-content/uploads/2018/10/Komentarz-do-Komunikatu-nr(...)))

Reasumując tę część wyводу, pozajęzykowe rezultaty wykładni art. 26 ust. 3 ustawy o (...) nie pozwalają na jego zastosowanie w toku postępowania upadłościowego, jeżeli przed ogłoszeniem upadłości nie została podjęta uchwała o aktualizacji odpowiedzialności członków kasy do podwójnej wysokości wpłaconego udziału. Przepisy ustawy o (...), Prawa spółdzielczego oraz Prawa upadłościowego wspierają powyższą wykładnię i są spójne systemowo, nie kreując upoważnienia syndyka masy upadłości do podjęcia decyzji w toku postępowania upadłościowego w zakresie dotyczącym „wytworzenia” wierzytelności, której podstawę stanowi art. 26 ust. 3 ustawy o (...). Wobec tego, dochodzone przez stronę wierzytelności nie powstały.

W tym miejscu wskazać należy, że Sąd w całości dał wiarę zgromadzonym w sprawie dowodom. Pominięte zostały dowody z przedstawionych przez stronę powodową wyroków sądów powszechnych, gdyż miały one wykazać okoliczności nieistotne z punktu widzenia przedmiotu postępowania. Wyjątek stanowił wyrok Sądu Rejonowego w Dąbrowie Górniczej. Wskazać bowiem należy, że był to wyrok uwzględniający żądanie syndyka masy upadłości (...) w upadłości z siedzibą w D., zaś wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach z 13 listopada 2018 roku wydanym w sprawie III Ca 190/18 (niepublikowany), zaskarżony wyrok został zmieniony, a powództwo oddalone.

Z uwagi na przyjęcie, że wierzytelności dochodzone pozwem nie powstały, nie zachodzi potrzeba ustosunkowania się do podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia oraz czynienia przez powoda użytku z prawa w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Jednakże z uwagi na społeczną doniosłość kwestii związanych z dochodzeniem przez stronę powodową roszczeń z tytułu podwójnej odpowiedzialności członków kasy należy ustosunkować się do tych zarzutów. Czyniąc jednakże zastrzeżenie, że wywód ten ma charakter abstrakcyjny, albowiem wierzytelności nie powstały.

Roszczenia dochodzone przez stronę powodową uznać należałoby za przedawnione. W rozpoznawanej sprawie istotna jest kwestia terminu przedawnienia roszczeń dochodzonych przez powoda oraz data wymagalności roszczeń – rzutująca na datę przedawnienia. W pierwszej kolejności należy ustalić długość terminu przedawnienia. Trzeba zatem ustalić czy dochodzone roszczenie ma związek z prowadzoną przez (...) działalnością gospodarczą, wskutek czego należałoby zastosować 3-letni termin przedawnienia.

Kodeks cywilny nie definiuje pojęcia "działalność gospodarcza", mimo że wielokrotnie się do niego odwołuje. Definicja taka jest sformułowana w przepisach prawa publicznego. W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się konsekwentnie, że pojęcie to ma na gruncie prawa prywatnego charakter autonomiczny i jego treść ustala się w drodze wykładni doktrynalnej i sądowej. Definicje zawarte w ustawach o prowadzeniu działalności gospodarczej nie mają charakteru uniwersalnego i nie mogą być rozstrzygające dla wykładni prawa cywilnego. Działalność gospodarcza, o której mowa w art. 118 k.c., nie musi wykazywać cech działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów prawa publicznego. Działalność gospodarczą określa się przez wskazanie charakteryzujących ją cech takich jak: profesjonalny charakter, powtarzalność podejmowanych działań, działanie na własny rachunek, racjonalne gospodarowanie, uczestnictwo w obrocie gospodarczym oraz podporządkowanie regułom gospodarki rynkowej, m.in. w celu uzyskania zysku.

Powtórzenia wymagają cele kasy oraz spółdzielni, które zostały już wyżej przytoczone, jednakże dla zachowania czytelności wyводу, zostaną one przytoczone raz jeszcze. Celem kasy, stosownie do art. 3 ust. 1 ustawy o (...) jest gromadzenie środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielanie im pożyczek i kredytów, przeprowadzanie na ich zlecenie rozliczeń finansowych oraz pośredniczenie przy zawieraniu umów ubezpieczenia na zasadach określonych w ustawie z 22 maja 2003 roku o pośrednictwie ubezpieczeniowym. Stosownie zaś do art. 1 § 1 Prawa spółdzielczego, spółdzielnia jest dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą. Z kolei w myśl art. 67 Prawa spółdzielczego, spółdzielnia prowadzi działalność gospodarczą na zasadach rachunku ekonomicznego przy zapewnieniu korzyści członkom spółdzielni. Z wyżej powołanych przepisów jasno wynika, że ustawodawca uznał działalność spółdzielczych kas oszczędnościowo – kredytowych za działalność gospodarczą, chociaż działalność ta ma specyficzny charakter. Nawet na podstawie poprzednio obowiązującej ustawy z 14 grudnia 1995 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych i ówczesnego art. 3 ust. 2 tejże ustawy Sąd Najwyższy jednoznacznie uznał spółdzielczą kasę oszczędnościowo – kredytową za przedsiębiorcę (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2011 roku, III CZP 125/10, LEX nr 685568). Wprawdzie ustawa o (...) nie zawiera odpowiednika art. 3 ust. 2 ustawy z 1995 roku. Pomimo tej zmiany nadal aktualna jest ocena zakładająca, że celem kasy nie jest dążenie do prowadzenia działalności gospodarczej zorientowanej na maksymalizowanie nadwyżki bilansowej (zysku) i jej późniejszy podział między członków.

Nadto, analiza orzecznictwa Sądu Najwyższego prowadzi do wniosku, że dominuje w nim - zgodnie z postulatami doktryny - szerokie ujęcie związku roszczenia z prowadzeniem działalności gospodarczej, o którym mowa w art. 118

k.c., zapoczątkowane już w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 18 czerwca 1991 roku, III CZP 40/91(OSNCP 1992, nr 12, poz. 17).

Prowadzenie działalności gospodarczej jest zatem podstawowym przedmiotem działania spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej, celem i racją jej bytu prawnego, co należy uwzględnić także przy stosowaniu art. 118 k.c. Ustawodawca, traktując działalność tej spółdzielni jako działalność gospodarczą, nie dokonał żadnego rozróżnienia na działalność in foro externo i in foro interno. Analizowane regulacje prawne nie dają dostatecznych podstaw do występującego w orzecznictwie Sądu Najwyższego różnicowania reżimu prawnego w zakresie przedawnienia w zależności od przynależności roszczenia spółdzielni do sfery jej działalności wewnętrznej lub zewnętrznej, o czym jednoznacznie przesądził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z 9 marca 2017 roku, III CZP 69/16 (LEX nr 2290049).

Pod pojęciem roszczenia mieszczą się zatem w pierwszej kolejności roszczenia powstałe w ramach obrotu umownego, ale także roszczenia będące następstw zdarzeń innych niż umowy, które są ściśle powiązane z zawieraniem przez przedsiębiorcę umowami. Skoro zatem udział członka może być przeznaczony na pokrycie straty (...), to nie ulega wątpliwości, że wiąże się to działalnością gospodarczą (...). Podobnie należy zakwalifikować odpowiedzialność członka kasy do podwójnej wartości wpłaconego udziału, celem wprowadzenia tej regulacji było bowiem zapewnienie stabilności finansowej kas, a pośrednio umożliwienie działalności kasy w razie przejściowych problemów finansowych, przy zwiększonym udziale finansowym członków kas w ramach samorządności finansowej kasy. Dokonując wykładni art. 118 k.c. należy także uwzględnić rationem legis skrócenia terminu przedawnienia w odniesieniu do roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Dochodzenie roszczeń od członków kasy z tytułu odpowiedzialności do podwójnej wartości wpłaconego udziału wiąże się z koniecznością podjęcia uchwały walnego zgromadzenia, celem tej regulacji jest zapewnienie stabilności finansowej kasy w najbliższym okresie rachunkowym. Za przyjęciem trzyletniego terminu przedawnienia przemawiają zatem względy celowościowe związane z charakterem tego roszczenia, nie sposób bowiem zaakceptować, aby roszczenie dotyczące pokrycia bieżącej straty bilansowej mogło być zaspokojone w ciągu 6 lat od dnia wymagalności roszczenia, przez co w sprawie ma zastosowanie trzyletni termin przedawnienia.

Początek biegu przedawnienia, który łączy się z wymagalnością roszczenia został uregulowany w art. 120 § 1 k.c., stosownie do którego przedawnienie rozpoczyna swój bieg od dnia, w którym stało się ono wymagalne. Liczenie okresu przedawnienia od chwili, w której roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność zmierzającą do wymagalności roszczenia w najwcześniejszym możliwym terminie (art. 120 § 1 zdanie drugie k.c.), określane jest jako "hipotetyczny termin wymagalności", ponieważ rekonstrukcja terminu przedawnienia dokonywana jest na podstawie hipotetycznej rekonstrukcji najwcześniejszej daty, w jakiej roszczenie mogło stać się wymagalne.

Uwzględnienia wymaga wzmiankowany wyżej art. 74k ustawy o (...). Stosownie do art. 74 ust. 1 tej ustawy, jeżeli na dzień sprawozdawczy określony w przepisach wydanych na podstawie art. 62c ust. 4 aktywa kasy nie wystarczają na zaspokojenie jej zobowiązań, zarząd kasy, zarządca komisaryczny lub likwidator powiadamia o tym niezwłocznie Komisję Nadzoru Finansowego, która podejmuje decyzję o ustanowieniu zarządcy komisarycznego, o ile nie został ustanowiony wcześniej, i może podjąć decyzję o zawieszeniu działalności kasy oraz wystąpić do właściwego sądu z wnioskiem o ogłoszenie upadłości kasy, a także Kasę Krajową. O podjętych decyzjach Komisja Nadzoru Finansowego niezwłocznie zawiadamia Bankowy Fundusz Gwarancyjny oraz Kasę Krajową. Przepisy art. 73 ust. 3-6b i 8 stosuje się odpowiednio. Artykuł 62c ust. 1 ustawy o (...) ustanawia obowiązek kasy przekazywania do Komisji Nadzoru Finansowego tak zwanych informacji sprawozdawczych, które między innymi zawierają dane finansowe kasy, w tym bilans oraz rachunek zysków i strat. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych określa w rozporządzeniu wydanym na podstawie delegacji z art. 62c ust. 4 ustawy o (...) między innymi częstotliwość przekazywania przez kasę do Komisji Nadzoru Finansowego sprawozdań. Są one przygotowywane na tak zwany dzień sprawozdawczy, czyli dzień, na który kasa sporządza sprawozdanie finansowe za dany okres sprawozdawczy. Artykuł 74k ust. 1 nawiązuje do wspomnianych regulacji, przewidując, że jeżeli na dzień sprawozdawczy aktywa kasy nie wystarczają na zaspokojenie jej zobowiązań, zarząd kasy, zarządca komisaryczny lub likwidator mają obowiązek powiadomienia o tym niezwłocznie (...). Konsekwencją powzięcia przez Komisję Nadzoru Finansowego wiadomości na temat aktywów

kasy niewystarczających do zaspokojenia jej zobowiązań na podstawie powiadomienia zarządu lub likwidatora (art. 74k ust. 1 ustawy o (...)) jest obowiązek podjęcia decyzji o ustanowieniu w kasie zarządcy komisarycznego, o ile nie został on powołany wcześniej. Wspomnianą decyzję Komisja Nadzoru Finansowego może podjąć z własnej inicjatywy, także gdy nie ma wspomnianego powiadomienia, ale powzięła ona informację o stanie nadmiernego zadłużenia kasy (art. 74k ust. 3 ustawy o (...)). Decyzję o zawieszeniu działalności kasy Komisja Nadzoru Finansowego powinna podjąć oraz wystąpić do sądu z wnioskiem o ogłoszenie upadłości kasy, gdy nie ma szans na realizację przez zarządcę komisarycznego z pozytywnym efektem programu postępowania naprawczego.

Skoro w realiach rozpoznawanej sprawy Komisja Nadzoru Finansowego **4 listopada 2014 roku** podjęła decyzję o ustanowieniu zarządcy komisarycznego w (...), a następnie **12 grudnia 2014 roku** złożyła wniosek o ogłoszenie upadłości (...) przyjąć należy, że co najmniej od 4 listopada 2014 roku istniała możliwość podjęcia przez walne zgromadzenie (...) uchwały w sprawie sposobu pokrycia straty i wykreowania wierzytelności z tytułu odpowiedzialności członków do podwójnej wartości wpłaconych udziałów. Skoro informacje uzyskane przez Komisję Nadzoru Finansowego związane były ze stratą bilansową na dzień sprawozdawczy, co jest warunkiem zastosowania art. 74k ust. 1 ustawy o (...), uzyskanej przez (...), to dla liczenia rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia należy przyjąć hipotetyczny najwcześniejszy możliwy termin wymagalności roszczenia. Termin ten powinien być liczony co najmniej od 4 listopada 2014 roku, kiedy została podjęta decyzja przez Komisję Nadzoru Finansowego. Już bowiem tego dnia istniał stan upoważniający do zgłoszenia wniosku o upadłość oraz podjęcia uchwały kreującej wierzytelności z tytułu odpowiedzialności członków do podwójnej wartości wpłaconych udziałów. Ocena ta niezależna jest od sporządzenia bilansu za 2014 roku, gdyż istotny jest fakt powzięcia wiadomości o istniejącej stracie co warunkuje podjęcie ww. uchwały. Wskazany termin należy uznać za datę wymagalności skutkującą rozpoczęciem biegu przedawnienia, który w realiach niniejszej sprawy zakończył się w 2017 roku, a więc przed datą wniesienia pozwów, co miało miejsce w 2018 roku.

Uwzględniając datę wymagalności żądania głównego dochodzonego pozwem oraz datę wniesienia pozwów, stwierdzić należy, że niewątpliwie upłynął 3 letni okres przedawnienia. Tym samym trzeba zwrócić uwagę na treść przepisów ustawy z 13 kwietnia 2018 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1104), która weszła w życie 9 lipca 2018 roku. Zgodnie z treścią dodanego przez art. 1 pkt 1 cytowanej ustawy przepisu art. 117 § 2¹ k.c., po upływie terminu przedawnienia nie można domagać się zaspokojenia roszczenia przysługującego przeciwko konsumentowi.

W pierwszej kolejności przybliżenia wymaga treść przytoczonego wyżej art. 117 § 2¹ k.c. W uzasadnieniu do Rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, która została wyżej przybliżona, wskazane zostało, że kolejnym celem projektowanych zmian jest wprowadzenie odrębnych reguł dotyczących przedawnienia roszczeń przysługujących przeciwko konsumentom (art. 117 § 2¹ k.c. oraz art. 117¹ k.c.). Są one przepisami szczególnymi w stosunku do ogólnych regulacji.

Celem tej zmiany jest zaostrzenie reżimu przedawnienia roszczeń przysługujących przedsiębiorcom wobec konsumentów przez związanie z upływem terminu przedawnienia – z mocy samego prawa – skutku w postaci niemożliwości skutecznego zaspokojenia roszczenia.

Rozwiązanie to stanowi regulację szczególną wobec regulacji z art. 117 § 2 k.c. Zgodnie z tym ostatnim przepisem, ustawowym skutkiem przedawnienia jest powstanie, po upływie terminu przedawnienia, po stronie tego, przeciw komu przysługuje roszczenie, uprawnienia do uchylenia się od jego zaspokojenia, czyli powstanie tzw. zarzutu peremptryjnego. Wykonanie tego uprawnienia powoduje, że roszczenie nie może być dochodzone. Skutek ten następuje z chwilą skutecznego (następującego po upływie terminu przedawnienia) podniesienia zarzutu przedawnienia – nie zaś z upływem samego terminu przedawnienia. Roszczenie, w stosunku do którego skutecznie podniesiono zarzut przedawnienia, nie wygasa, lecz zamienia się w tzw. zobowiązanie niezupełne (naturalne), którego cechą jest niemożność jego przymusowej realizacji. W konsekwencji, w razie niepodniesienia przez dłużnika zarzutu przedawnienia, sąd nie może uwzględnić przedawnienia – z tej przyczyny, że sam upływ terminu przedawnienia nie

pozbawia wierzyciela uprawnienia do przymusowej realizacji roszczenia. Uprawnienie to wierzyciel traci dopiero z chwilą podniesienia przez dłużnika zarzutu peremptoryjnego. Podniesienie takiego zarzutu, tj. skorzystanie przez dłużnika z przysługującego mu prawa do uchylenia się od zaspokojenia roszczenia, obliguje sąd do oddalenia powództwa obejmującego przedawnione roszczenie. Nie ma przy tym znaczenia przyczyna nieskorzystania przez dłużnika z jego prawa. Decyzja w tym zakresie jest pozostawiona wyłącznie samemu dłużnikowi, który ma prawo powołania się na przedawnienie albo zrzeczenia się tego prawa po upływie terminu przedawnienia.

W nowelizacji tej przyjęto, że w przypadku roszczeń przysługujących przeciwko konsumentowi już z chwilą upływu terminu przedawnienia następuje przekształcenie roszczenia w zobowiązanie niezupełne (naturalne), a zatem powstaje niemożność jego przymusowej realizacji.

Wobec niemożności dochodzenia przez przedsiębiorcę roszczenia przeciwko konsumentowi po upływie terminu przedawnienia, należy zatem zbadać treść przepisów intertemporalnych uregulowanych w przywołanej wyżej ustawie. Stosownie do treści art. 5 ust. 1, do roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych stosuje się od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Roszczenia przedawnione przysługujące przeciwko konsumentowi, co do których do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy nie podniesiono zarzutu przedawnienia, podlegają z tym dniem skutkom przedawnienia określonym w ustawie zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą (art. 5 ust. 4 ustawy).

Wobec treści przytoczonych wyżej przepisów strona powodowa nie mogła co do zasady po upływie terminu przedawnienia skutecznie dochodzić roszczeń przeciwko pozwanym.

Odnosząc się do podniesionego przez pozwanego M. K. i prokuratora zarzutu dotyczącego czynienia przez powoda użytku ze swego prawa w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, co nie zasługuje na ochronę prawną (art. 5 k.c.), wskazać należy, że również zarzut ten jest zasadny. Stosownie do tego przepisu, nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Działanie strony powodowej narusza zasady uczciwego i równego traktowania członków (...) i prowadzi do rozszerzenia odpowiedzialności członków kasy zarówno w sposób godzący w treść art. 19 § 3 Prawa spółdzielczego, jak i odpowiedzialność ta obejmuje konsekwencje czynów zabronionych, których popełnienie było jedną z przyczyn upadłości (...). Należy mieć na uwadze, że w mediach podawane były informacje o trudnej sytuacji finansowej (...), która miała wynikać częściowo z działalności przestępczej. Zgodnie z tym co podała strona powodowa, toczonych jest obecnie wiele postępowań cywilnych i karnych, w których stroną jest syndyk masy upadłości (...). Wobec tego, to nie wyłącznie sytuacja ekonomiczna, która może być konsekwencją podejmowanego ryzyka w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą kasy była przyczyną powstania straty, a w dużej mierze działalność przestępcza. Zważywszy na wysokość odzyskanych dotychczas kwot w toku postępowania upadłościowego i skalę postępowań syndyka masy upadłości (...), w sprawach dotyczących roszczeń z tytułu odpowiedzialności członków kasy do podwójnej wartości wpłaconych udziałów, dochodzenie roszczenia od tych osób stanowi przerzucenie w większości na członków kasy odpowiedzialności za niepowodzenie finansowe (...). W tych okolicznościach jako nieetyczne jawi się skierowanie roszczenia do członków (...) z tytułu odpowiedzialności do podwójnej wartości wpłaconych udziałów, podczas gdy członkowie kasy utracili swoje wkłady i są osobami poszkodowanymi deliktami innych osób, które przyczyniły się do powstania straty bilansowej kasy.

Ponadto, odnosząc się do sytuacji pozwanego M. K. należy mieć na uwadze, że utracił on dużą część swoich oszczędności, gdyż po wypłatach dokonywanych przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny stracił on około 200.000 złotych. Dochodzenie roszczenia od tego pozwanego, który jest zarazem wierzycielem kasy, tak znacznej kwoty, jest sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Tak argumentując, Sąd oddalił wszystkie powództwa.

Sygnatura akt I C 1253/18

ZARZĄDZENIE

1. odnotować;
2. wszyć do akt pismo z 18 grudnia 2018 roku wraz z załącznikami, wszyć do akt wnioski o sporządzenie uzasadnienia;
3. odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi strony powodowej oraz Prokuratorowi Rejonowemu w Goleniowie;
4. akta przedstawić z wpływem lub za 21 dni.

G., 7 stycznia 2019 roku